

Vlaams
Parlement

vergadering **C209**
zittingsjaar 2016-2017

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Onderwijs

van 20 april 2017

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Ann Brusseeel aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over het tekort aan ingenieurs – 1469 (2016-2017)	
VRAAG OM UITLEG van Paul Cordy aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over het toenemende tekort aan ingenieurs – 1625 (2016-2017)	3
VRAAG OM UITLEG van Paul Cordy aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de weigering om een kandidaat-schooldirecteur aan te stellen omdat zijn kinderen schoollopen in een ander onderwijsnet – 1540 (2016-2017)	11
VRAAG OM UITLEG van Caroline Gennez aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over het advies van de Vlaamse Onderwijsraad (Vlor) betreffende het basisonderwijs – 1552 (2016-2017)	
VRAAG OM UITLEG van Jos De Meyer aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over masters in het basisonderwijs – 1643 (2016-2017)	
VRAAG OM UITLEG van Kathleen Krekels aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over het basisonderwijs in de toekomst – 1677 (2016-2017)	14
VRAAG OM UITLEG van Koen Daniëls aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de stimulering en ondersteuning van de hogescholen bij het optimaal inzetten van de beschikbare middelen – 1580 (2016-2017)	20

**VRAAG OM UITLEG van Ann Brusseel aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over het tekort aan ingenieurs
– 1469 (2016-2017)**

**VRAAG OM UITLEG van Paul Cordy aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over het toenemende tekort aan ingenieurs
– 1625 (2016-2017)**

Voorzitter: de heer Koen Daniëls

De voorzitter: Mevrouw Brusseel heeft het woord.

Ann Brusseel (Open Vld): Minister, eind 2016 telde de Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding (VDAB) ruim vierduizend openstaande vacatures voor burgerlijk, industrieel en bio-ingenieur. Het werkelijke tekort zou volgens sectorfederatie Agoria zelfs richting vijfduizend gaan, aangezien niet alle bedrijven hun vacatures openbaar maken. Er blijkt vooral een grote vraag te zijn naar industrieel ingenieurs. Vreemd genoeg geldt de paradox van de arbeidsmarkt: ondanks het grote aanbod zouden ongeveer tweeduizend van hen, in de leeftijdscategorie tussen 40 en 60 jaar, geen job hebben. De kennis van deze groep zou niet meer up-to-date zijn, zo werd als een van de redenen aangegeven. Er zijn te weinig mogelijkheden tot bijscholing voor deze reeds lang afgestudeerde industrieel ingenieurs. Ook dat is een hypothese.

Mijn collega Emmily Talpe stelde hierover een vraag aan Vlaams minister Muylers. Die antwoordde tijdens de commissievergadering van 23 februari dat elk jaar te weinig ingenieurs afstuderen om te beantwoorden aan de vraag van de arbeidsmarkt. Minister Muylers stelde ook dat ingenieurs soms te specialistisch en te weinig generalistisch zijn opgeleid, waardoor ze te nichegebonden zouden zijn. Ook zou er in de opleiding meer aandacht moeten zijn voor talenkennis, management en sociale vaardigheden. Dat waren de bevindingen van minister Muylers.

De problematiek van de ingenieurs is niet nieuw, minister. Om meer jongeren in de richting van deze en andere technische opleidingen te brengen, ondersteunt de Vlaamse overheid sinds 2013 de STEM-academies (Science, Technology, Engineering, Mathematics), is er een STEM-actieplan en dergelijke meer. Ik heb deze week ook nog op sociale media kunnen zien hoe u samen met minister Muylers op een STEM-evenement was in Technopolis. Die evenementen zijn inderdaad belangrijk. Ik juich het toe dat die verder georganiseerd worden. Voor de toekomstige studenten ingenieurs is het inderdaad een voorwaarde dat zij tijdens hun secundair onderwijs voldoende uren wiskunde en wetenschappen volgen, vandaar het belang van het sensibiliseren en stimuleren van de STEM-richtingen.

Er is niet enkel een gebrek aan ingenieurs. Ook het aandeel van vrouwen in de opleiding is te laag. Er is dus niet alleen een globaal gebrek, maar eigenlijk zie je dat de helft van de bevolking, namelijk het vrouwelijke deel van de bevolking, zich te weinig aangesproken voelt voor de studierichtingen toegepaste wetenschappen. Van de ruim 10.000 inschrijvingen in de opleidingen industriële wetenschappen en technologie was vorig jaar 12 procent vrouw. Aan het slot van academiejaar 2014-2015 kwamen er 1667 masters in de industriële wetenschappen op de arbeidsmarkt. Daaronder waren er slechts 231 vrouwen. Bij de ruim 3000 studenten in de toegepaste biologische wetenschappen – de latere bio-ingenieurs – is de genderverhouding fiftyfifty. Dat zien we inderdaad al jaren: zodra het element 'bio' aan de opleiding gekoppeld wordt, wanneer het een sterke component biologie heeft of als in de naam van de opleiding 'biologie' vermeld wordt, stijgt het aantal vrouwen zienderogen.

Minister, wat is uw mening over de suggestie van uw collega Muylers dat de opleidingen tot ingenieurs te weinig generalistisch en te zeer specialistisch zijn? Hoe evalueert u de activiteiten van de STEM-academies met betrekking tot de instroom in de ingenieursopleidingen? Welke initiatieven kunnen worden genomen om tot een beter genderevenwicht te komen? Hoe kunnen de opleidingen meer aandacht hebben voor talenkennis, het bijbrengen van 'soft skills' en andere vaardigheden ten bate van de arbeidsmarkt en/of het bedrijfsleven? Hoe kunnen de mogelijkheden tot bijscholing voor oudere en werkloze ingenieurs worden bevorderd?

De voorzitter: De heer Cordy heeft het woord.

Paul Cordy (N-VA): Het voordeel van de ruime en goede inleiding van collega Brussee is dat ik de cijfers niet meer hoeft te herhalen. Ik wil nog op één cijfer wijzen, namelijk dat volgens VDAB het aantal openstaande vacatures van 2013 tot 2016 ongeveer verdubbeld is. Dat geeft aan dat de stijgende vraag en de nood aan goed opgeleide technici en ingenieurs zeer reëel zijn. En we hebben wel wat sectoren die daarvan afhankelijk zijn. Er is de ICT, er is de baggervaart, voor Vlaanderen toch een zeer belangrijke sector, maar evengoed de banken enzovoort: allemaal sectoren die een zeer grote nood hebben aan afgestudeerden met een dergelijk profiel.

Collega Brussee heeft al verwezen naar de commissievergadering waar minister Muylers over dit onderwerp ondervraagd is. Daar zijn inderdaad nog een aantal opmerkelijke zaken gezegd.

Minister, hebben we al een inschatting van welk resultaat de vele aandacht die naar de STEM-opleidingen en het aantrekken van leerlingen en studenten naar die opleidingen gaat, heeft gehad? Heeft dat al tot een hogere instroom geleid?

Welke verdere acties kunnen we nog verwachten? Naast de ingenieurs zijn ook de andere technische bacheloropleidingen niet onbelangrijk. Ook daar is immers een grote nood aan. Het gaat niet enkel om de zeer zichtbare industriële en burgerlijke ingenieurs, maar er is evengoed een zeer grote nood aan veel andere bachelorprofielen in technische richtingen.

In de commissie Economie werd de vraag gesteld of sommige opleidingen niet te specialistisch zijn. Moeten we inderdaad niet kijken naar een verbreding van die opleiding, met een aantal 'soft skills' en andere competenties die daaraan moeten worden toegevoegd of die verder moeten worden uitgediept?

Kan de mogelijkheid overwogen worden om via de universiteiten of hogescholen een schakeljaar aan te bieden dat het oudere werkloze ingenieurs mogelijk maakt om zich bij te scholen, eventueel in de vorm van een onderwijskwalificerend opleidingstraject (OKOT)? Als gevolg van het nijpende tekort aan ingenieurs kunnen werkzoekenden nu al een masteropleiding tot ingenieur volgen met vrijstelling voor beschikbaarheid op de arbeidsmarkt. Kunt u aangeven hoeveel studenten onder dit statuut vallen?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Dames en heren, het Vlaamse hoger onderwijs telt heel wat ingenieursopleidingen: industrieel ingenieurs, burgerlijk ingenieurs, burgerlijk ingenieurs-architecten, bio-ingenieurs, handelsingenieurs enzovoort. Die opleidingen zijn ook bijzonder populair. In de voornaamste studiegebieden tellen we in de academische bachelor- en masteropleidingen zo'n 10.000 studenten in de industriële wetenschappen, zo'n 6000 in de toegepaste wetenschappen, en nog eens zo'n 3000 in de toegepaste biologische wetenschappen. Dat wil zeggen dat ongeveer één academische student op zes een ingenieursopleiding volgt.

Uit de meest recente versie van 'Hoger Onderwijs in Cijfers' – we hebben geteld tot 31 oktober 2016 – blijkt dat deze aantallen stabiel zijn. Ze stijgen niet, maar ze dalen ook niet. Ik heb het dan over hoeveel studenten deze opleidingen volgen en niet over de nood aan extra opleidingen. Ik kom straks nog even terug op de cijfers, maar dan in de ruimere context van het hele STEM-aanbod, dat uiteraard ruimer is dan de ingenieursopleidingen.

De inhoud van de ingenieursopleidingen behoort, zoals u weet, tot de autonomie van de universiteiten. Dat wil echter niet zeggen dat er geen afstemming moet zijn met het werkveld. Om die te verzekeren, kent het hoger onderwijs de domeinspecifieke leerresultaten. Die worden voor ieder diploma apart vastgelegd onder coördinatie van de Vlaamse Universiteiten en Hogescholen Raad (VLUHR). Dat is een decretale verplichting.

Bij het uitschrijven van die leerresultaten worden de arbeidsmarkt en de stakeholders bevraagd en houdt men natuurlijk ook rekening met hun noden. Dit is ook expliciet opgenomen in de procedure om de domeinspecifieke leerresultaten vorm te geven. Als de sector dus van mening is dat de arbeidsmarkt nood heeft aan specifieke competenties, dan moet en kan zij hierover rechtstreeks in overleg gaan met de universiteiten. De leerresultaten kunnen dan ook worden verfijnd. Als er wordt beweerd dat er met de arbeidsmarkt geen rekening wordt gehouden, dan is dat een beetje vreemd. Ik heb dat ook gezegd deze week tijdens het debat waar mevrouw Brusseel al naar verwees. Als er gezegd wordt dat hogescholen of universiteiten wereldvreemd zijn in de opleidingen, dan is dat spijtig omdat er instrumenten zijn om daar vat op te hebben, en het is zelfs decretaal ingeschreven.

Indien blijkt dat bepaalde opleidingen of afstudeerrichtingen te specialistisch zouden zijn, dan hebben de instellingen de mogelijkheid om het curriculum aan te passen, opleidingen samen te voegen of wijzigingen aan te brengen in hun aanbod aan afstudeerrichtingen. Daarin hebben ze een ruime autonomie, en waar nodig zijn er procedures om zaken ook formeel te wijzigen. U weet dat we de voorbije jaren een blokkering hebben gedaan van het aantal nieuwe richtingen. Voor mij was het heel belangrijk dat universiteiten en hogescholen van de gelegenheid gebruikmaakten om inhoudelijk te kijken. Moeten er nieuwe opleidingen worden uitgevonden of kan binnen het bestaande aanbod worden gemoderniseerd?

De instellingen voor hoger onderwijs zijn vrij om binnen hun opleidingsaanbod ook initiatieven van bij- en nascholing te organiseren. Zij hebben vaak een goed uitgebouwd aanbod van permanente vorming. Hier zouden dus zeker specifieke trajecten voor oudere of werkloze ingenieurs een plaats kunnen krijgen. Dat is een zeer interessante opportuniteit. Meer nog dan bij de bachelor- en masteropleidingen speelt hier weer de autonomie van de instellingen. De overheidsfinanciering voor hoger onderwijs is gebaseerd op de studiepunten in de erkende basisopleidingen en staat los van het aanbod permanente vorming, dat voor een stuk geacht wordt om zelfbedruipend te zijn. Het aanbod is dus vraaggestuurd en niet overheidsgestuurd.

Een onderwijskwalificerend opleidingstraject (OKOT) betreft een samenwerking met VDAB en betekent dat werkzoekende cursisten de opleiding volgen onder een opleidingscontract van VDAB. Hierdoor kunnen zij genieten van ondersteuning en begeleiding door VDAB en een financiële compensatie van de gemaakte kosten. OKOT bestaat voor verschillende onderwijsniveaus, met als hoogste niveau dat van professionele bachelor. Op het niveau van masteropleidingen of postgraduatena die na het masterdiploma komen, is er niet in een OKOT voorzien. VDAB doet dat niet, maar het kan ingericht worden, maar moet dan zelfbedruipend zijn.

Een van de discussiepunten gisteren ging net over het feit dat we in Vlaanderen niet zo fel geïnteresseerd zijn om na het behalen van ons diploma ons verder bij

te scholen. Het is dus niet alleen een kwestie van aanbod, maar er is geen cultuur van levenslang leren. Alle partners tijdens het debat onderschreven dat we daar werk van moeten maken. Een van de deelnemers zei trouwens dat er ook bij bedrijfsleiders nog geen ingebakken levenslanglerencultuur is. Als bedrijven een toekomst willen hebben in een nieuwe wereld, is dat ook van belang. Maar nu wijk ik af. Het is dus niet alleen een kwestie van aanbod, maar ook van mindshift.

Wat betreft STEM heb ik me moeten inhouden om gisteren al niet de laatste cijfers mee te delen omdat ik wist dat vandaag deze vragen op de agenda stonden. Anders zou u denken dat ik uw vragen waardeloos aan het maken was.

De activiteiten van de STEM-academies doen de belangstelling voor STEM vanuit een vrijetijdsperspectief groeien. Dat is spectaculair om zien. Het aantal academies steeg tussen februari 2015 en februari 2017 van 64 naar 96 leden.

In 2016 waren er 26.000 deelnemers. Dat is een verdubbeling in iets meer dan twee jaar. Dat is echt fantastisch.

Het causale verband tussen het aanbod van de STEM-academies en de studiekeuze in het hoger onderwijs is moeilijk aan te tonen. Een correlatie zou eventueel nog kunnen, maar causaliteit ligt moeilijk. De STEM-academies hebben als opzet om 'alle' jongeren, vooral in de leeftijdsgroep 10 tot 12 jaar, hun talenten voor techniek en wetenschap te laten ontdekken. Ze zijn niet opgezet als kweekscholen voor toekomstige ingenieurs. Ook de onderhoudstechnicus in de dop moet er zijn passie voor techniek kunnen ontplooien. De focus op STEM in de vrije tijd via de STEM-academies en in het onderwijs en de algemene aandacht voor STEM dragen wel bij tot een gestage groei van de STEM-keuzes in het hoger onderwijs.

Voor mij ligt de grote meerwaarde van STEM-academies echter in het feit dat jonge kinderen in hun vrije tijd techniek als hobby kunnen beleven, net zoals ze ook naar de muziekschool of de sportvereniging kunnen gaan. Ik vind het een enorme meerwaarde dat techniek daarin een plaats krijgt en kinderen hun technische knobbel in hun vrije tijd kunnen ontwikkelen. Ik vind het goed dat dat ook na schooltijd kan gebeuren. Toevallig las ik gisteren dat een student van VIVES in een onderzoek naar de meerwaarde van de STEM-academies twee punten vond. Ten eerste wordt de genderneutraliteit bevorderd, omdat ouders even enthousiast jongens als meisjes naar de STEM-academies sturen. Dat betekent dat meisjes ook de kans krijgen hun technische knobbel te ontplooien en dat – en dat is dan de tweede meerwaarde – kan voor de latere studiekeuze, na de lagere school, van belang zijn. Het wordt voor ouders daardoor ook evidentier hun dochters in het secundair onderwijs een technische opleiding te laten volgen.

Zeer interessant in dit licht zijn de meest recente, nieuwe cijfers van de STEM-monitor. Die monitor is nog niet officieel, want nog in voorbereiding, maar wat we al weten, wil ik u toch meegeven. In vergelijking met de nulmeting van het academiejaar 2010-2011 zien we dat het aandeel generatiestudenten dat kiest voor een STEM-opleiding in het hoger onderwijs in het academiejaar 2015-2016 met ruim 2 procentpunten is gestegen, zowel in de professionele, als in de academische bachelors. In de professionele bachelors zien we een stijging van 23,8 naar 26,3 procent, en bij de academische bachelors een stijging van 29 naar 31,1 procent. In het totaal kozen dus bijna 1.500 generatiestudenten extra voor een STEM-opleiding en daarbij kijk ik nu breder dan enkel naar de ingenieursopleidingen. Dat is wel een goede evolutie en ik vind dat we daaruit wel kunnen besluiten dat het STEM-beleid zijn vruchten begint af te werpen. We zien bovendien dat binnen die groep het aandeel meisjes een beetje stijgt, mevrouw Brusseel. In de academische STEM-opleidingen vertegenwoordigen zij intussen

34,14 procent en in de professionele STEM-opleidingen steeg hun aandeel naar 23,63 procent. Er is zeker nog marge voor verbetering, maar het gaat vooruit.

Ik kom dan bij de andere acties en het genderevenwicht. De samenwerking met de STEM-partners – onderwijs, vrije tijd, professionele STEM – wordt de komende jaren voortgezet. Ik heb gisteren de zeer dynamische voorzitter van het STEM-platform gezien, Françoise Chombar. Zij is natuurlijk bij uitstek geschikt om het STEM-platform te leiden en heeft nu ook een zeer gedreven interesse in de STEM-academies ontwikkeld. U weet dat ze vooral met de digitale ontwikkeling bezig is, maar we merken dat haar focus zeer sterk verbreed is. De systematische planning en de gezamenlijke visieontwikkeling slaan aan en bereiken de doelgroep. We gaan dus vooral de lopende strategische programmalijnen verder uitbouwen. Acties zijn een middel om het uiteindelijke doel te bereiken: stijgende cijfers qua instroom, doorstroom en uitstroom in STEM-opleidingen en instroom in STEM-beroepen. Ik blijf dus zeker inzetten op verbreding en verdieping van de lopende acties, waarbij specifieke aandacht zal blijven gaan naar meisjes en het doelgroepenbeleid.

De samenwerking met de bedrijfswereld loopt vooral via het STEM-charter, dat met zijn driehonderd ondertekenaars een goed forum is om de samenwerking tussen onderwijs en bedrijfswereld verder uit te bouwen, naast bijvoorbeeld de initiatieven van de sectorconvenants, de regionale technologische centra enzovoort. Meer meisjes in de STEM-opleidingen krijgen, is een van de acht grote doelstellingen van het STEM-actieplan. Een van de concrete acties die daartoe in het actieplan zijn opgenomen, is het informatiemateriaal over STEM-richtingen en -beroepen aantrekkelijker te maken voor meisjes. De vernieuwing van de STEM-didactiek is verder essentieel om meisjes beter te motiveren.

Een paar dagen geleden heb ik in dit verband een nieuwe oproep gelanceerd naar de scholen om klimaatacties aan STEM te koppelen. Zoals u weet, stellen we vanuit de klimaatmiddelen een budget ter beschikking van scholen om projecten in te dienen. Het gaat om klimaatacties, maar we sporen de scholen aan ze aan STEM te koppelen. Jongens kiezen voor technische opleidingen omdat ze geïnteresseerd zijn in techniek, meisjes kiezen vaker voor dergelijke opleidingen als er een maatschappelijke component aan gekoppeld is. In die zin is de link klimaat-STEM zeer interessant om de interesse van meisjes te wekken. Scholen hebben nu een aantal weken de tijd om projecten in te dienen. Wij hebben gevraagd van de klimaatprojecten STEM-projecten te maken, om zo de maatschappelijke link te maken tussen wetenschap, techniek, technologie, engineering en het oplossen van allerlei klimaatproblemen.

Zo komen we bij uw laatste vraag, mijnheer Cordy, over het nijpende tekort aan ingenieurs onder de werkzoekenden. Ik heb er geen zicht op hoeveel studenten onder het statuut vallen dat u schetst. We hebben daar geen cijfers over en ik moet u doorverwijzen naar collega Muyters. Misschien is het goed daarover een schriftelijke vraag te stellen. Dan krijgt u ook meteen een schriftelijk antwoord. U mag mij die vraag ook stellen, maar eigenlijk heeft hij de cijfers. Ik wil er nog op wijzen dat instellingen hoger onderwijs binnen hun opleidingsprogramma's ook vormen van werkpleklerin bouwen. Ze beslissen daarover autonoom, met aandacht voor de beoogde competenties, in afstemming met het werkveld. Op deze manier komen de studenten al tijdens hun studies in een reële arbeidsmarkt-situatie terecht en kunnen ze worden ingeschakeld.

Dat is een win-winsituatie voor studenten, instellingen en arbeidsmarkt die een aantal van de vermelde noden kan helpen lenigen.

Op het laatste congres van de Vlaamse Hogescholenraad heb ik er nogmaals voor gepleit om duaal leren in het hoger onderwijs een plaats te geven. Daar is echt

wel interesse. Ik denk dat dit een manier kan zijn om er op termijn voor te zorgen dat mensen die een herinschakelingstraject willen starten, ook hun masterdiploma's kunnen halen. We moeten nagaan hoe we die leerweg kunnen faciliteren in het hoger onderwijs.

De voorzitter: Mevrouw Brusseel heeft het woord.

Ann Brusseel (Open Vld): Minister, ik dank u voor uw uitgebreid antwoord. Er zijn inderdaad heel wat studenten die kiezen voor ingenieurswetenschappen, maar we hebben dan ook heel wat ingenieurs nodig. Het verder inzetten op de verschillende STEM-acties die kunnen worden ondernomen voor alle leeftijds-categorieën, zowel binnen de school als tijdens de vrije tijd, werpt stilaan vruchten af. Al kunnen we geen zeker causaal verband tonen op dit moment, we gaan er toch van uit dat de belangstelling toeneemt. Dat merken we ook wanneer jongeren zich gaan informeren op een infodag op scholen.

We zitten wel nog altijd met het probleem van een groot aantal vacatures voor ingenieurs die heel moeilijk ingevuld geraken, terwijl heel wat ingenieurs op de arbeidsmarkt met een ruime ervaring, die heel wat basisvaardigheden hebben, ouder worden, uitvallen en niet zo gemakkelijk opnieuw worden opgepikt. Ik vind het heel belangrijk dat we jongeren richting STEM krijgen, maar ik denk toch dat we op een bepaald moment evenveel aandacht moeten besteden aan de groep die uitstroomt. We hebben immers al ontzettend veel in die mensen geïnvesteerd, ze hebben veel kennis en ervaring en ze stromen uit. Dat ligt aan verschillende factoren. Oudere werknemers zijn in onze organisaties meestal duurder, maar ze vinden om tal van redenen, zoals u ook aankaartte, bijvoorbeeld een gebrek aan cultuur van levenslang leren en andere factoren, niet altijd de weg naar levenslang leren. Daar laten we volgens mij kansen liggen.

Wanneer minister Muylers zegt dat ze te specifiek en dus niet generalistisch genoeg zijn opgeleid, dan heb ik daar toch vragen bij. Op een bepaald moment moet je specifiek opleiden. Een specifieke opleiding van twintig jaar geleden beantwoordt natuurlijk niet aan alle noden van vandaag, en daar moeten we dan de lacunes opvullen.

Moet het generalistischer zijn? Wel, we kijken naar de duur van de opleiding, naar het aantal studiepunten dat per jaar wordt behaald, naar de kennis die moet worden verworven. Men moet nu al uit een studierichting met minimum 7 uur wiskunde komen om succesvol die ingenieursrichting, zeker wat de burgerlijk ingenieurs betreft, te kunnen aanvatten en met succes te kunnen doorlopen.

Is de talenkennis een kwestie die grondig moet worden aangepakt tijdens de ingenieursopleiding? Ik denk het niet. De soft skills voor een deel wel. We kunnen overleggen met de sector over wat er kan worden verbeterd aan die opleiding, maar als we ze minder specifiek maken, zullen de afgestudeerde industrieel en burgerlijk ingenieurs te weinig specifieke technische kennis hebben over een aantal zaken. Dat gaat dus ook niet. Zij komen dan in een bedrijf of op een werf terecht waar ze een aantal vaardigheden missen.

Ik denk dat we moeten inzetten op die postgraduatoren. Het lijkt me zeer belangrijk om na te gaan in hoeverre we de universiteiten en hogescholen die inzetten op dat levenslang leren van ingenieurs, beter kunnen ondersteunen. We financieren heel sterk de basisopleiding waar heel veel studenten zitten, we kunnen ons daar soms vragen bij stellen. De nascholingen moeten zelfbedruipend zijn. Ik denk dat daar ruimte is voor verbetering, minister, en ik zou daar graag uw mening over horen. Niet alleen de cultuur van levenslang leren moet verbeteren. We moeten dat ook beter kunnen ondersteunen, zeker wat de ingenieurs betreft.

De voorzitter: De heer Cordy heeft het woord.

Paul Cordy (N-VA): Minister, ik dank u voor uw uitgebreid antwoord. Daar zitten inderdaad een aantal hoopvolle cijfers in. De stijging is merkbaar. Dat is het resultaat van de inspanningen die gebeuren. Dat zal echter een volgehouden inspanning moeten blijven omdat het belang van die opleiding en van technologie in onze samenleving alleen maar zal toenemen. We zijn de juiste weg ingeslagen, maar het is belangrijk om op dat pad verder te blijven gaan.

Bij die STEM-academies zullen we een bredere acceptatie krijgen van het gegeven technologie bij onze jongeren. Op die manier zal dat ook door onze maatschappij meer worden gedragen.

Ik sluit me aan bij mevrouw Brusseel wanneer zij het heeft over de cultuur van levenslang leren die in onze samenleving ontbreekt. Daar zit de grote crux: hoe houdt men mensen beschikbaar voor de arbeidsmarkt in deze domeinen waar er een constante verandering is in het werkveld? Als men mensen daar niet permanent inzetbaar houdt, niet alleen op de functie die ze momenteel uitoefenen, maar ook in andere functies, al dan niet met een grote heroriëntering, dan zal het probleem van dat tekort aan ingenieurs, gekoppeld aan een teveel aan werkloze ingenieurs, blijven bestaan.

We moeten daar toch echt wel werk van maken. Ook hier rijst de vraag hoe we ervoor kunnen zorgen dat levenslang leren veel beter wordt ondersteund. De overheid moet er voor zorgen dat deze cultuur structureel ingang vindt. Ik wil hierbij zelfs het woord 'inhameren' gebruiken. *(Gelach)*

Het is voor onze samenleving van groot belang dat we daar effectief een enorme mind switch maken.

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

Jos De Meyer (CD&V): Voorzitter, minister, collega's, ik denk dat beide interessante vragen aandacht vragen voor uitdagingen die al wat langer gekend zijn. Ik verwijs naar een rapport van Agoria uit 2006, dus ruim tien jaar geleden, 'Skills voor de toekomst. Competentieagenda 2015'.

Ik geef twee citaten. "Naast harde kennis wordt steeds meer nadruk gelegd op de zachte skills. De belangrijkste trends in de industrie vragen dat medewerkers in 2015 o.a. nog zelfstandiger informatie zullen kunnen verwerven en verwerken, over een groot zelflerend en probleemoplossend vermogen beschikken, projectmatig werken, out-of-the-box kunnen denken en flexibel zijn. De ontwikkeling van deze skills is volgens ondernemingen uit de technologische industrie duidelijk een gedeelde verantwoordelijkheid van het onderwijs, de ondernemingen en de medewerkers zelf."

En dan het tweede. "Eens een diploma op zak, is het belangrijk dat jonge mensen verder evolueren, prioriteiten herschikken, beseffen dat het belangrijk is om horizons te verbreden en steeds de recentste ontwikkelingen op te volgen."

De uitdagingen van gisteren zijn eigenlijk ook die van morgen. Onze opdracht is om hier in het onderwijs de juiste invulling aan te geven.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Collega's, bedankt voor de aanvullende opmerkingen. Ze gingen vooral over: wat doen we eenmaal het diploma behaald is en hoe kan men herscholen of bijscholen? De citaten die de heer De Meyer gaf, waren bijzonder interessant.

Twee zaken. Ik ben zelf advocaat. Advocaten zijn verplicht om zich jaarlijks bij te scholen. De sector heeft dat zelf georganiseerd. Ze moeten daar zelf voor betalen.

Ik ben nog altijd ingeschreven aan de balie. Zolang ik minister ben, kan ik daar niet actief zijn. Mocht ik morgen geen minister meer zijn, en ik wil terug gaan pleiten, dan kan dat doordat ik nog altijd ingeschreven ben aan de balie, maar ik zou me gigantisch moeten bijscholen want in die tien jaar dat ik minister ben, is er ontzettend veel veranderd. Anders zou het niet gaan. De sector regelt dat zelf.

Dat is ook zo voor geneesheren. Die moeten zich ook permanent bijscholen, want de operatietechnieken veranderen. Ik vind dus echt wel dat de sectoren zelf medeverantwoordelijkheid dragen om de cultuur van permanente bijscholing – zoals de heer Cordy zegt – zelf op te pakken en te organiseren. Dat gebeurt ook in een aantal sectoren. Ik heb er twee genoemd maar er zijn er nog andere. Ik vind het heel moeilijk om positief te reageren op de vraag dat de overheid dat aanbod zou organiseren en financieren, zeker zonder harde engagementen dat er voluit gekozen wordt voor permanente bijscholing.

De advocatuur, dat is menswetenschappen, en daar verandert er al zoveel. In de ingenieurswereld moet dat minstens even spectaculair zijn. Die cultuur moet erin geraken. We moeten dat zien als een manier om jong te blijven. Als men niet meer wil leren, is men oud. We zien dat ook bij de leerkrachten: de lerende netwerken, de permanente bijscholing, dat houdt hen jong. We zijn daar als samenleving niet zo sterk in.

Mevrouw Brusseel, ik begrijp dat u vraagt om dat standaard in te richten. *(Opmerkingen van Ann Brusseel)*

Oh, ik had begrepen dat ik dat moest inrichten en financieren en dat het dan zichzelf zou oplossen. Neen, we hebben echt wel harde engagementen nodig, dan kunnen we spreken over de manier van inrichting.

Advocaat is een zelfstandig beroep. Die bijscholing moet men zelf betalen. Men vindt het logisch dat dat zichzelf bedruipt en financiert, maar het is verdorie nodig om bij te blijven.

In heel wat bedrijven is het onderdeel van de bedrijfscultuur. Dat zal wel al zo zijn, maar er is nog veel werk aan de winkel. De grote bazen van Voka, UNIZO en Agoria waren gisteren op het debat en hebben alle drie volmondig bevestigd dat er nog veel werk is. We moeten de handen in elkaar slaan. We moeten een 'bijscholingspact' sluiten, of hoe moet ik het noemen? Daar ligt een enorme uitdaging, we moeten ervoor zorgen dat de 'gap' weer kleiner wordt.

De voorzitter: Mevrouw Brusseel heeft het woord.

Ann Brusseel (Open Vld): Ik dank u voor uw antwoord, minister. Ik wil even preciseren dat mijn vraag eigenlijk is dat men gaat bestuderen of het toch niet mogelijk zou zijn, niet om het huidige aanbod aan te sturen vanuit de overheid, maar om de postgraduatoren meer te ondersteunen. Dat is de vraag. Ik denk dat dat het bestuderen waard is.

Ik treed uw vergelijking voor een groot deel bij. De sector moet ook investeren in bijscholing. In de advocatuur, de humane wetenschappen, kan men voor een bepaalde richting kiezen. In de technologische sector, in de bedrijfswereld, kan een bepaalde technologie hier ophouden te bestaan en niet meer functioneren, dan moet men naar een andere niche overstappen – of men is gespecialiseerd in een niche – en dan heeft men de bijscholing heel plots nodig. Dat is geen permanente bijscholing zoals bij advocaten door de aanvulling en wijziging van de wetgeving. Dat is toch nog net iets anders dan de ingenieur die ineens een switch moet maken van de ene niche naar de andere. Men bezit de basiskennis maar heeft plots heel specifieke kennis nodig, en geen aanvulling van de specifieke kennis, maar nieuwe specifieke kennis.

Er zijn dus een aantal verschillen tussen de sectoren. We kunnen dat niet zo gemakkelijk vergelijken en het voorbeeld van de advocatuur op iedereen toepassen. Zo eenvoudig is het niet.

Ik maak de vergelijking met de basisfinanciering voor heel wat professionele bachelors en academische bachelors, omdat we daar sowieso uitgaan van het nut, het rendement, terwijl dat daar ook wel eens naar kan worden gekeken. Men financiert het ene ten volle en het andere moet zelfbedruipend zijn, terwijl dat ook wel wat steun verdient op een bepaald moment.

VDAB steunt bepaalde bachelors maar niet de zeer nuttige postgraduates. Niet elke industrieel ingenieur die plotseling op zijn 50e een C4 krijgt, kan die postgraduates zelf financieren. Dat is niet zo evident. We kunnen aan de sectoren vragen – daar ben ik het met u eens – om dat probleem samen aan te pakken, ik ben voorstander van een pact. Als men tot een pact komt, is dat zeer goed, maar ik wil ondertussen de oudere ingenieurs die nu plots in de kou staan, niet aan hun lot overlaten. We moeten nagaan wat we voor hen beter zouden kunnen doen, samen met de minister van Werk.

De voorzitter: De heer Cordy heeft het woord.

Paul Cordy (N-VA): Nog één opmerking daarbij: er is een verschil tussen de noden aan bijscholing binnen een bedrijf of sector en de noden aan bijscholing binnen een samenleving. Een sector zal zich vooral richten op bijscholing en permanente vorming binnen de zeer specifieke context. Vaak zullen mensen van job veranderen. Niches veranderen, er komen nieuwe technologieën, ook daar moeten oudere werknemers kunnen worden ingezet. Het zal zaak zijn om met een pact inzake bijscholing dat evenwicht te vinden. Enerzijds zijn er de eisen binnen de sector rond bijscholing, anderzijds is er een breder maatschappelijk beeld om de mensen zo inzetbaar mogelijk op de arbeidsmarkt te houden, ermee rekening houdend dat iemand die vandaag op zijn 50e werkloos wordt, geacht wordt nog zeventien jaar te gaan werken. Ik neem aan dat we ervan uitgaan om dat ook mogelijk te maken.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Paul Cordy aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de weigering om een kandidaat-schooldirecteur aan te stellen omdat zijn kinderen schoollopen in een ander onderwijsnet – 1540 (2016-2017)

Voorzitter: mevrouw Kathleen Helsen

De voorzitter: De heer Cordy heeft het woord.

Paul Cordy (N-VA): Minister, ik verwijs voor deze vraag naar een incident dat zich heeft voorgedaan bij de kandidaatstelling voor de functie van schooldirectrice bij een school van het Gemeenschapsonderwijs, waarbij de directrice geweigerd werd – dat was een van de fundamentele elementen die in de sollicitatieprocedure speelden – omdat zij haar kinderen in een ander net school liet lopen. Het is tot bij de ombudsman geraakt. Die stelde zich daar ook vragen bij. Men heeft dan ook de koepel van het Gemeenschapsonderwijs naar een standpunt gevraagd, en daar kreeg men een beetje een dubbelzinnig antwoord: men vond dat het wel normaal was om daarnaar te peilen, maar het mocht geen voorwaarde zijn om iemand aan te stellen.

Natuurlijk, ofwel peil je bij een sollicitatie naar iets, en dan neem je het mee in de beoordeling, ofwel peil je niet naar iets, omdat het niet geoorloofd is. Dat is

zoals peilen naar de kinderwens van een vrouwelijke kandidaat. Dat is ook niet geoorloofd. Dat kun je ook niet meenemen in een procedure.

Minister, weet u hoeveel maal de afgelopen jaren een aanstelling tot directeur werd geweigerd in de verschillende onderwijsnetten, waarbij de motivering tot weigering een inbreuk was op bepaalde grondrechten?

Kunt u zich vinden in de stelling van de koepel van het Gemeenschapsonderwijs dat een kandidaat-directeur verantwoording moet afleggen voor bepaalde keuzes die tot de grondwettelijke vrijheden behoren? Speelt die problematiek ook bij de benoeming van leerkrachten en omkaderend personeel?

Loopt de Vlaamse overheid hier eventueel een financieel risico als een dergelijke weigering voor de arbeidsrechtbank wordt gebracht?

Zult u maatregelen nemen om de grondwettelijk verankerde vrijheid van schoolkeuze te waarborgen, indien dat nodig zou zijn?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Bedankt, collega Cordy. Ik was even aan de voorzitter aan het zeggen dat ik hier niet mijn persoonlijke mening mag geven. Ik moet mij hier ook als minister gedragen. *(Opmerkingen)*

Dat zal misschien straks nog gebeuren. Sowieso, collega's, is de aanstelling van directeurs een bevoegdheid van de schoolbesturen zelf. In het Gemeenschapsonderwijs is dat de raad van bestuur van de scholengroep. De overheid is in dezen geen betrokken partij. Ik heb geen zicht op het aantal keren dat een aanstelling tot directeur via een soortgelijke motivering werd geweigerd. Het is niet zo dat wij bij elke aanstelling van een directeur een motivatieverslag krijgen waarom iemand wel of niet aangesteld wordt. Dat kan ik dus niet geven. Ik ben ook niet van plan om dat systematisch op te vragen of dat te gaan opleggen. Dat is de vrijheid van de school. Wij betalen wel, maar wij stellen niet aan.

Dan komt uw zeer begrijpelijke vraag of ik mij kan vinden in die motivering. Ik zal starten met het juridische. We moeten hier een afweging maken tussen de grondrechten die iedereen heeft, waaronder het recht op vrije schoolkeuze, en de verplichtingen die samengaan met de uitoefening van het ambt of het beroep. De aanknopingspunten voor de beslissing van het schoolbestuur in het decreet Rechtspositie Gemeenschapsonderwijs zijn de artikelen 6 en 9. Die artikelen bepalen dat de personeelsleden het belang moeten behartigen van het Gemeenschapsonderwijs en van de instelling waarin zij tewerkgesteld zijn. In de uitoefening van hun ambt moeten ze bovendien de neutraliteit in acht nemen en aan het pedagogisch project van het Gemeenschapsonderwijs gestalte geven. Verder is in het decreet Rechtspositie ook opgenomen dat feiten uit het privéleven die geen weerslag hebben op de relatie tussen leerling, cursist of consultant en het personeelslid, het schoolleven of op de werking van de centra, geen aanleiding kunnen geven tot een maatregel vanwege de inrichtende macht.

Hoe in dit specifieke geval de niet-werving en de motivering verlopen zijn, daarover kan ik mij niet uitspreken, omdat ik dat verslag ook niet heb. Het Gemeenschapsonderwijs zelf stelt dat het niet onlogisch is dat een scholengroep zich zo goed mogelijk informeert over kandidaat-directeurs, maar dat kandidaten weigeren op basis van de schoolkeuze van de kinderen, niet kan. Het loutere feit een andere school te kiezen voor zijn kinderen is geen tekortkoming aan een wezenlijke beroepsvereiste. Ik onderschrijf het standpunt daarover volkomen. Ik vind ook dat de plaats waar je kinderen schoollopen, geen impact kan hebben op het oordeel of je al of niet geschikt bent om de functie in te vullen. In een specifieke casus een oordeel uitspreken over het evenwicht tussen die beginselen,

komt uiteraard aan de rechterlijke macht toe. Ik ben het dus volkomen eens met het algemene principe dat men stelt, maar ik kan geen uitspraken doen over het individuele geval, omdat ik niet weet of dit een doorslaggevende reden geweest is of niet. Dezelfde afweging geldt ook perfect bij benoemingen, collega Cordy. Ook daar kan ik dus heel duidelijk over zijn.

Elk personeelslid dat meent in zijn rechten geschonden te worden, om welke reden ook, kan beroep aantekenen tegen de beslissingen volgens de geëigende procedures. Dit is een zaak die zich afspeelt tussen de werkgever en het betrokken kandidaat-personeelslid. As such is de overheid geen betrokken partij, gelet ook op het bijzonder decreet. Wij lopen hier ook geen financieel risico.

Tot slot vroeg u of ik maatregelen zal nemen om de grondwettelijk verankerde vrijheid van schoolkeuze te waarborgen. Ik denk dat ik in mijn antwoord zeer duidelijk ben dat voor mij de huidige regelgeving voldoende waarborgen biedt. En als die waarborgen geschonden worden, bestaan er manieren om daar op een geëigende wijze tegen op te treden.

De voorzitter: De heer Cordy heeft het woord.

Paul Cordy (N-VA): Ik vraag uiteraard geen uitspraak over het concrete geval. Het was meer een aanleiding, en vooral ook de uitspraak van de koepel daarover en het feit dat het ook via de ombudsman onder de aandacht is gebracht. Ik ben in ieder geval verheugd met de stellingname dat zaken uit de privésfeer – en in dit geval moeten we misschien zelfs zeggen: uit de privésfeer van de kinderen, nog meer dan van het betrokken personeelslid – geen weerslag mogen hebben op een aanwerving of het beoordelen van een personeelslid. Ik ben blij met die stellingname.

De voorzitter: Mevrouw Brusseel heeft het woord.

Ann Brusseel (Open Vld): Ik ben tevreden, minister, dat u stelt dat de decreetgever daarin duidelijk is dat er procedures gevolgd kunnen worden, want dat is ook zo. Wat onze fractie betreft, is dat standpunt zoals in het decreet verwoord, nog altijd het belangrijkste, namelijk dat je in je privéleven bepaalde keuzes kunt maken en dat je daar ten aanzien van je werkgever niet zomaar voor gesanctioneerd kunt worden en dat je daar ook niet zomaar op aangesproken kunt worden, omdat het nu eenmaal privékeuzes betreft. Dat men vraagt het pedagogische project ten volle te onderschrijven, lijkt mij zeer logisch.

Het gaat in dezen trouwens niet alleen over het Gemeenschapsonderwijs. Je kunt dat van elke school van elke inrichtende macht begrijpen dat men tegelijkertijd vraagt het pedagogische project te onderschrijven, en tegelijk respect heeft voor de privésfeer, ook op het vlak van levensbeschouwelijke keuzes.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Caroline Gennez aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over het advies van de Vlaamse Onderwijsraad (Vlor) betreffende het basisonderwijs
– 1552 (2016-2017)

VRAAG OM UITLEG van Jos De Meyer aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over masters in het basisonderwijs
– 1643 (2016-2017)

VRAAG OM UITLEG van Kathleen Krekels aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over het basisonderwijs in de toekomst
– 1677 (2016-2017)

Voorzitter: mevrouw Kathleen Helsen

De voorzitter: Mevrouw Gennez heeft het woord.

Caroline Gennez (sp.a): Minister, wij hechten allemaal heel veel belang aan de toekomst van ons basisonderwijs. Daar wordt letterlijk de basis gelegd voor het latere leven van onze jongeren en uiteraard de gemeenschap in haar geheel.

U hebt zelf aangekondigd dat u met een legislatuuroverschrijdend actieplan met betrekking tot het basisonderwijs zou komen. U hebt daarom advies gevraagd aan de Vlaamse Onderwijsraad (Vlor). Dat advies is goed anderhalve maand oud en is zeer uitgebreid en interessant. De Vlor somt tien krachtlijnen op en voegt er meteen aan toe dat om een sterk actieplan te realiseren, het financieel versterken van het basisonderwijs een noodzakelijke voorwaarde is.

Sp.a heeft ook al een aantal voorzetten gegeven, constructief, om het basisonderwijs te versterken. De heer Vandenberghe heeft een conceptnota ingediend, waarbij hij sterke basisscholen koppelt aan sterke directeurs. We onderschrijven dat ten volle. Zelf heb ik ook de pen vastgehouden voor de conceptnota over de leraar van morgen. Ons basisonderwijs, misschien meer nog dan bij alle andere niveaus, is bij uitstek mensenwerk, en mensen motiveren kinderen.

De Vlor vraagt meer ruimte voor overleg binnen het schoolteam en permanente professionele groei van alle leerkrachten. De Vlor pleit daarnaast voor het onderzoeken van een mogelijke invoering van een masteropleiding basisonderwijs. Het Christelijk Onderwijzersverbond (COV) heeft ook een voorzet gegeven met een concreet voorstel op dat vlak. Het opwaarderen van de basisschoolleerkracht is zeker iets wat mijn fractie kan steunen, op voorwaarde dat we de nadruk blijven leggen op de leerkracht in het basisonderwijs als een professional die geïntegreerd en inclusief onderwijs kan en moet aanbieden.

In het advies lezen we ook de nood voor meer ondersteuning van de leerkrachten door onder meer bijkomende inzet van kinderverzorgsters. Ook daar heb ik – ik neem aan ook de andere leden – de voorbije weken tientallen kaartjes ontvangen van leerkrachten en leden van COV, waarbij expliciet de bijkomende vraag kwam voor zorgondersteuning en kinderverzorgsters in het kleuteronderwijs. De Vlor vraagt ook te luisteren naar de bezorgdheden bij leerkrachten omtrent de klasgrootte en verder onderzoek te voeren naar de impact op de kwaliteit van het onderwijs.

Ten slotte stelt de Vlor voor tot één getuigschrift basisonderwijs te komen met een niet-bindend advies naar het secundair onderwijs. We sluiten ons daarbij aan omdat dit aansluit bij de kritiek die we eerder hebben gegeven op de beslissing en het kader van de maatregelen basisonderwijs binnen de hervorming van het

secundair onderwijs, waarbij voorzien wordt in de creatie van twee getuigschriften: een getuigschrift A-stroom en een getuigschrift B-stroom. Dat is een indicator voor het vervroegen van de studiekeuze en 'early tracking' eerder dan het verlaten ervan. Dit is volgens ons de foute richting.

Minister, ik heb heel concrete vragen, uiteraard gebaseerd op het genuanceerd en onderbouwd standpunt van de Vlor en eerdere insteken vanuit sp.a. Hoe evalueert u het advies? Welke elementen neemt u zeker mee in uw legislatuur-overschrijdend actieplan? Wat is de concrete timing? Welke elementen ziet u alvast deze legislatuur nog gerealiseerd? U hebt aangekondigd open te staan voor het gelijktrekken van de financiering, de werkingsmiddelen, ook naar de kleuters. U hebt daarvoor kamerbrede steun gekregen. Wat is de timing daarvoor? Welke budgettaire ruimte acht u realiseerbaar om op korte termijn een aantal specifieke de noden van het basisonderwijs te verlichten?

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

Jos De Meyer (CD&V): Minister, mijn vraag gaat over een specifiek element uit het toekomstplan.

In zijn advies over een toekomstplan voor het basisonderwijs van 8 maart 2017 pleit de Vlaamse Onderwijsraad (Vlor) voor een specifieke masteropleiding voor het basisonderwijs. Het idee is uiteraard niet nieuw. Reeds tijdens de vorige legislatuur kwam het aan bod, en in 2015 werd het opgenomen in de visienota 'Leraar en lerarenopleiding' van de Leuvense universiteit, waarna het op 2 juli 2015 opnieuw op de agenda kwam van deze commissie bij de bespreking van mijn vraag hierover.

Nu roept de Vlor de overheid op om versneld werk te maken van het onderzoek naar de opportuniteit en de meerwaarde van die masteropleiding voor het basisonderwijs. Die vraag wordt ondersteund door de koepelorganisatie Katholiek Onderwijs Vlaanderen (KOV) en door het Christelijk Onderwijzersverbond (COV). Beide organisaties hebben zelfs een voorstel uitgewerkt voor een nieuwe masteropleiding basisonderwijs. Die zou de voordelen van een universitaire opleiding inzake diepgang en analyse combineren met de geïntegreerde aanpak die gewenst is voor het basisonderwijs. De master basisonderwijs zou zeker niet exclusief als procesbegeleider in de school werken, maar zou ook werkelijk als teamlid voor de klas kunnen staan.

Graag wil ik de visie van de minister op dit voorstel vernemen. Hoe staat u tegenover het Vlor-advies en tegenover het voorstel inzake een masteropleiding basisonderwijs? Waar en hoe ziet u desgevallend mogelijkheden voor de inzet van masters basisonderwijs? Welke timing is desgevallend mogelijk bij het inrichten van een specifieke masteropleiding basisonderwijs?

De voorzitter: Mevrouw Krekels heeft het woord.

Kathleen Krekels (N-VA): Minister, de krachtlijnen van het advies hebben voor het grootste deel betrekking op de ondersteuning en professionalisering van de individuele leerkrachten, de schoolteams als een organisatie van leerkrachten en directie en externe hulp, en de directies basisonderwijs.

Het versterken van leraren in het basisonderwijs vinden wij zeer belangrijk. Zoals ook het regeerakkoord vooropstelt, moeten we in het basisonderwijs nog meer inzetten op het ontdekken en ontwikkelen van talenten. Daarbij zijn wetenschap en techniek en mens en maatschappij uitgewerkt als een apart leergebied. Het is daarom belangrijk dat deze vakken, net als muzische vorming en Frans, door vakspecialisten kunnen worden gegeven. Het invoeren van een specifieke

masteropleiding gericht op het basisonderwijs kan een versterking van het basisonderwijs betekenen.

Minister, welke concrete maatregelen staan nog in de steigers en welke overweegt u bijkomend nog te nemen om de kwaliteit van het basisonderwijs te verstevigen en te verhogen? Aan welke maatregelen en acties denkt u om het beroep van directeur van een basisschool te ondersteunen en professioneel uit te bouwen? Zult u verder onderzoek doen naar de verschillende mogelijkheden en de budgettaire impact?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Dames en heren, voor een keer zullen de vragen omstandiger zijn dan mijn antwoord. Dat neemt niet weg dat ze heel interessant zijn.

Het advies van de Vlor is voor mij bijzonder waardevol. Ik heb het ook zelf gevraagd. Ze hadden destijds een tienkrachtlijnennota gemaakt. Ik heb dan gevraagd om dat wat uit te werken. Ze hebben daar tijd voor gevraagd en het advies is er nu. Het zou bijzonder unfair zijn als ik nu zou zeggen: 'Dit doen we wel en dat niet.' Ik heb respect voor de krachtlijnennota, en dit advies hangt samen met de strategische verkenning die de Vlor eerder maakte over de missie en de troeven van het basisonderwijs. Het advies plus de basisnota zijn de twee basisteksten die tot een actieplan moeten leiden.

Naast de doelstellingen die de Vlor voor dit toekomstplan ziet en naast de aanwezige handvatten die de Vlor in het basisonderwijs behouden wenst te zien, geeft de Vlor in het advies ook veertien gewenste maatregelen mee. Negen daarvan beschouwen ze als maatregelen in het hart van het basisonderwijs en vijf als faciliterende maatregelen. De maatregelen refereren naar de noden die het basisonderwijs al langer uit en waar ik ook veel begrip voor kan opbrengen. De maatregelen in het advies zijn de grote thema's die ik zelf ook voor het plan zie, zoals financiële versterking, een sterk schoolleiderschap – de impact daarvan wordt onderschat –, de professionele schoolteams, de inhoud van ons basisonderwijs, inzetten op kleuteronderwijs en op het educatief partnerschap tussen school en ouders. Dat laatste is een van mijn stokpaardjes, zoals u weet.

Wat de concrete vragen naar de inhoud van mijn actieplan betreft, moet ik u toch nog wat geduld vragen. We werken er nog volop aan. Eerst is er de probleemstelling, dan volgen de voorstellen, de doelen, de acties, maar we moeten ook een raming van het budget maken. Welke punten zijn het dringendste? Volgens mij komen drie zaken steeds terug.

Een eerste is de kloof in werkingsmiddelen tussen het kleuteronderwijs en het basisonderwijs. Waarom dat vroeger zo is ingesteld, heb ik hier al een paar keer aangehaald, maar wellicht is dat niet meer actueel. Vroeger kwamen kleuters minder vaak naar school en waren er dan ook minder werkingsmiddelen nodig. Nu zetten we volop in op kleuterparticipatie: iedereen inschrijven en iedereen ook voldoende aanwezig. Dan kunnen we natuurlijk niet langer verantwoordelijk dat de werkingsmiddelen lager blijven. Daar moeten we dus rekening mee houden.

Verder is er de kinderverzorging in het kleuteronderwijs. Dat is een heikel thema. Initieel werd dat ingevoerd omdat er een tekort was aan kleuterleiders, maar nu zien we dat de kinderverzorgers schitterend werk leveren. Gisteren stond nog in de krant dat steeds meer kleuters niet zindelijk zijn als ze naar school komen. Of dat een goede zaak is of niet, daarover heb ik al eens mijn mening gegeven, en die blijft dezelfde. Zindelijkheid vraagt een gezamenlijke inspanning, van de school en in de eerste plaats van de ouders, maar niet zindelijk zijn mag geen argument zijn om de kinderen niet naar school te sturen.

Ik kom dan bij de masters in het basisonderwijs. Het idee om een masteropleiding voor het basisonderwijs mogelijk te maken leeft de jongste tijd opnieuw sterk en ik moet bekennen dat ik dat idee genegen ben. Ik vind het een goede zaak dat we een stap zetten om dat mogelijk te maken. Met het gezamenlijk voorstel van Katholiek Onderwijs Vlaanderen en het COV, het Christelijk Onderwijzersverbond, ligt er nu ook een concrete uitwerking op tafel. Ik heb daarbij wel bepaalde vragen en bezorgdheden, die ik heel concreet wil bespreken, maar het principe van de master vind ik goed. Als we dat concreet uitwerken, moeten we natuurlijk zorgen dat het best mogelijke voorstel er komt. Zoals opgenomen in de conceptnota over de hervorming van de lerarenopleidingen, zoeken we op welke manier we zo'n master een plaats kunnen geven in het basisonderwijs, met respect voor de bacheloropleiding die nu bestaat en die misschien ook kan worden versterkt. De voorstellen en standpunten uit het veld zullen zeker inspiratie geven, zonder dat ik vandaag gezegd wil hebben dat ik van plan ben bepaalde voorstellen zomaar over te nemen. Dat zal hier ongetwijfeld ook nog tot een interessante gedachtewisseling leiden.

De voorzitter: Mevrouw Gennez heeft het woord.

Caroline Gennez (sp.a): Minister, ik wens me eerst te excuseren bij de vertegenwoordiger van het katholiek onderwijs, omdat ik de pen waarmee het voorstel van de masteropleiding basisonderwijs is geschreven, exclusief aan het COV toedichtte. Dat is bij dezen rechtgezet.

Het is belangrijk dat we met z'n allen in overweging nemen dat de versterking van het basisonderwijs gebaat is bij een sterk beleidsvoerend vermogen, waarover collega Vandenberghe een resolutie indient, maar ook bij een versterking van de leerkracht in combinatie met kinderverzorgsters. Ik begrijp dat u dat een van uw twee prioriteiten noemt en dat u naast het gelijktrekken van de werkingsmiddelen ook middelen en ruimte vrijmaakt voor extra kinderverzorgsters in het kleuteronderwijs. Wij steunen u daarin, maar denken ook dat in het kader van het lerarenloopbaanpact omkadering voor startende leerkrachten en de zwaarte van het beroep, vooral in het basisonderwijs, voor de kwaliteit zeer belangrijke elementen zijn.

Ik noteer dat u op het ogenblik geen ruimte hebt voor extra middelen. We geven u onze volle steun om die ruimte bij de eerstvolgende begrotingsbesprekingen van uw coalitiepartners te vragen en te krijgen.

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

Jos De Meyer (CD&V): Ik vind het advies van de Vlor zeer zinvol. De drie prioriteiten die u stelt, minister, zonder de elf andere aandachtspunten uit het oog te verliezen, zijn de gelijkschakeling van de werkingsmiddelen voor het kleuteronderwijs, meer aandacht en middelen voor kinderverzorgsters en de masteropleiding. Ik ben het daar volkomen mee eens. Wel wil ik er nog aan toevoegen dat er over de werkingsmiddelen voor het kleuteronderwijs ook bepaalde elementen in het regeerakkoord staan.

Laat het duidelijk zijn, minister en collega's, dat we met een grote verwachting en ook wel met een beetje ongeduld naar het actieplan uitkijken.

De voorzitter: Mevrouw Krekels heeft het woord.

Kathleen Krekels (N-VA): Minister, in uw antwoord gaf u aan welke punten in het plan basisonderwijs u als het meest urgent of belangrijk beschouwt. Een daarvan is de kloof in de werkingsmiddelen tussen het kleuter- en basisonderwijs. Ook wij onderstrepen dat zeker. Daarnaast is er de kleuterverzorging. Een derde belangrijk gegeven is, zoals collega Gennez aanhaalde, het beleidsvoerend

vermogen, het zorgen voor meer omkadering voor de leidinggevende functies, vooral dan de directeurs en zeker in het basisonderwijs.

De uitdaging van het plan ligt misschien in de financiering. U gaf ook aan dat het budget moet worden bekeken. Die oefening moet uiteraard worden gemaakt. Moeten er echter meer middelen komen of kunnen er met een verschuiving in de huidige budgetten al zaken worden gerealiseerd? Ik denk dat we voor het beleidsvoerend vermogen bijvoorbeeld kunnen vertrekken van een basissokkel voor elke school, namelijk één voltijdse directeur – afhankelijk van de grootte is dat nu niet altijd het geval – maar ook een voltijdse administratieve kracht, een voltijdse zorgcoördinator, een halftijdse IT-coördinator en een voltijdse kleuter- verzorger. Dat is een belangrijke basissokkel, en afhankelijk van de omvang van de school kan dan verder worden gekeken. Ik weet dat veel scholen daar nu al naar streven en via een systeem van puntenverdeling aan werken. Met de middelen die er nu al zijn en mits verschuivingen in de regelgeving, kunnen we misschien wel aan de wens van vele scholen tegemoetkomen. Dat zal een heel belangrijke oefening zijn in het plan van het basisonderwijs.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Bij het vooradvies heb ik twee kleine vragen en opmerkingen.

Ik denk dat het zeer waardevol is het onderzoek naar kleinere leerlingengroepen dat wordt gevraagd, mee te nemen. Waar worden de middelen ingezet en hoe worden ze ingezet? Ik hoop dat die vraag zeker wordt meegenomen.

Hoever staat het nu eigenlijk met de educatieve masters? Kunnen binnen die educatieve masters componenten worden opgenomen voor toeleiding naar basisonderwijs en de specifieke didactiek daarvan?

De voorzitter: Mevrouw Brusseel heeft het woord.

Ann Brusseel (Open Vld): Ik sluit me aan bij collega Daniëls. Ik had dezelfde vraag.

Verder wil ik aandacht vragen voor de permanente en blijvende professionalisering van leerkrachten, op basis van hun belangstelling, maar ook van hun expertise en profiel. De Vlor maakt een zeer belangrijk punt over professionalisering, maar ook over het belang van een goede directeursopleiding. We zijn het over de partijgrenzen heen eens dat directeurs in het basisonderwijs een zware opdracht hebben en daarvoor dus een stevige opleiding moeten krijgen.

Kathleen Helsen (CD&V): Minister, ik wil ook zelf nog even het woord nemen. Allereerst wil ik benadrukken dat het basisonderwijs in de ontwikkeling van kinderen het belangrijkste onderwijsniveau is, omdat we op die leeftijd de sterkste mogelijkheid hebben om via onderwijs de ontwikkeling van kinderen te ondersteunen.

Wij hebben het Vlor-advies. We ontvangen vandaag ook allemaal heel mooie kaartjes in het kader van de actie van het Christelijk Onderwijzersverbond (COV) 'Basisonderwijs in de lift', die eigenlijk weergeven waar hun belangrijkste bezorgdheden liggen. Ik onthoud daaruit vier elementen.

Professionalisering is ontzettend belangrijk. We hebben het daarnet gehad over levenslang leren voor de industrieel ingenieurs. Hetzelfde is van toepassing voor leerkrachten. Ik denk dat het interessant is om te bekijken hoe wij het levenslang leren ook als een cultuur binnen onderwijs kunnen maken. In de OESO-rapporten zien we immers dat we ook daar een stap vooruit moeten zetten.

Uit het Vlor-advies komt sterk naar voren dat de leerkrachten vragen naar bijkomende ondersteuning. U hebt zopas 5 miljoen euro extra vrijgemaakt om te investeren in het onderwijs, om leerkrachten te ondersteunen. In het Vlor-advies lees ik dat zij vooral steun verwachten vanuit de CLB's en de pedagogische begeleidingsdiensten. Het is natuurlijk ook belangrijk in het plan dat u uitwerkt voor het basisonderwijs, dat u ook rekening houdt met de gevolgen voor de werking van de pedagogische begeleidingsdiensten en de CLB's indien er extra input van hen wordt verwacht. Gaat dat gepaard met bijkomende ondersteuning voor die centra of moeten wij in de reglementering die wij uitwerken, een zekere prioritering inbrengen?

Ik heb zelf als CLB'er in het verleden nog meegemaakt dan vanuit de overheid duidelijk wordt bepaald welke opdrachten prioritair moeten worden opgenomen. En dan denk ik dat het basisonderwijs zeker vanuit het CLB een belangrijk onderwijsniveau is waar ondersteuning moet worden aangeboden, net door het feit dat daar het verschil kan worden gemaakt.

Een ander element dat naar voren komt, is het schoolleiderschap. Dat is ontzettend belangrijk. Wij spreken over een masteropleiding voor leerkrachten, maar ik denk dat het goed is om ook te kijken welke opleiding we als minimumvereiste vooropstellen voor schooldirecties. We moeten ook de opdracht van schooldirecties onder de loep nemen. We hebben daar vanuit de verschillende politieke fracties in het verleden bepaalde beloftes over gedaan aan het onderwijsveld. We zitten daar allemaal op één lijn. We moeten nagaan hoe we dat zo snel mogelijk kunnen waarmaken.

Het laatste element wordt hier niet aan bod gebracht, maar als ik het advies lees, komt het er wel in voor, namelijk schoolorganisatie. Vandaag is Flanders Synergy als organisatie actief op het onderwijsveld om na te gaan hoe innovatie inzake schoolorganisatie een plaats kan krijgen binnen onderwijs. Het is een kortdurend project maar wel met de eerste positieve resultaten. We moeten bekijken hoe de dynamiek, die innovatie binnen onderwijs, ook inzake schoolorganisatie kan worden voortgezet, en hoe dat kan worden opgenomen in het actieplan voor het basisonderwijs.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Ik zal rekening houden met alle suggesties die hier zijn gedaan.

Mijnheer Daniëls, wat die kleinere leerlingengroepen betreft, hebben we in 2012 de omkadering gelijkgeschakeld tussen kleuter- en lager onderwijs met als doel kleinere klasgroepen te krijgen. De scholen kiezen zelf de klasgrootte.

Mevrouw Brusseel, de directeursopleiding wordt nu door de koepels georganiseerd. Ik sluit me aan bij de suggestie van de voorzitter dat het zeer interessant zou zijn na te gaan wat we verwachten van de schoolleider. Ik zie immers zelf op het terrein hoe de schooldirecteur het verschil maakt, ook als het gaat over Tarra. Het gaat over de sfeer op school, de omgang op school enzovoort. Ik zeg niet dat dat het enige is, maar de directeur maakt het verschil op school zoals de leerkracht het verschil maakt in de klas.

Voorzitter, die 15 miljoen euro wordt in eerste instantie ingezet voor ondersteuning in de klas. Dat bedrag gaat prioritair naar die groepen waarvoor tot nu toe niet was voorzien in ondersteuning. Ik heb het dan, zoals ook ik ook gisteren in de plenaire vergadering heb gezegd, over kinderen met zware gedragsproblemen die uit het geïntegreerd onderwijs vallen. Leerkrachten weten vaak niet hoe ze daarmee moeten omgaan en moeten daarin dan ook worden ondersteund. Dat gesprek zal nog volgen.

Mijnheer Daniëls, we zijn volop bezig met het schrijven van het decreet over de educatieve masters. De master in het basisonderwijs is natuurlijk niet helemaal hetzelfde, dat weet u. Bij een educatieve master kan men sneller een traject kiezen waarin de lerarenopleiding vervat zit. Aanvankelijk, bij het sluiten van het regeerakkoord, hebben we het niet zo intens gehad over de master in het basisonderwijs. We zien nu wel dat er vraag ontstaat en dat men een context aan het bedenken is. Ik ben die context wel genegen. Ik vind dat we daarover moeten nadenken. Het gaat niet over het toelaten van elke master tot het basisonderwijs. Dat onderscheid wil ik maken. Het gaat over een master basisonderwijs, dus iemand die onderwijzer is maar een masteropleiding heeft gevolgd. Het is niet hetzelfde debat als een vakleerkracht. In die zin is het een beetje anders dan onze educatieve master.

Deze discussie, die vele tentakels heeft, wordt in elk geval vervolgd.

De voorzitter: Mevrouw Gennez heeft het woord.

Caroline Gennez (sp-a): Ik ben voldaan.

De voorzitter: De heer de Meyer heeft het woord.

Jos De Meyer (CD&V): Ik ben nog niet volledig voldaan.

Het is natuurlijk juist dat directies mogelijk het verschil maken. Vandaar dat de opleiding en de bijscholing en het professionalisme daarvan uitzonderlijk belangrijk zijn. Ik wil er toch ook nog op wijzen dat de omkadering van deze mensen in het basisonderwijs en in het secundair onderwijs heel erg verschillend is. Dat moet een blijvend aandachtspunt zijn.

De voorzitter: Mevrouw Krekels heeft het woord.

Kathleen Krekels (N-VA): Ik wil mijn vertrouwen en hoop uitspreken dat de minister met een uitgewerkt breed plan basisonderwijs komt. De Vlor heeft zeer waardevolle insteken gegeven. Wij kijken vol vertrouwen uit naar het vervolg.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld

VRAAG OM UITLEG van Koen Daniëls aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de stimulering en ondersteuning van de hogescholen bij het optimaal inzetten van de beschikbare middelen – 1580 (2016-2017)

Voorzitter: mevrouw Kathleen Helsen

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Mijn vraag hangt een beetje samen met de vraag over de ingenieursopleiding.

Op maandag 13 maart organiseerde de Vlaamse Hogescholenraad (VLHORA) een congres met als thema leren, innoveren en internationaliseren. Ook de financiering van het hoger onderwijs kwam aan bod met onder meer het toekennen van de klik in de financiering waarin de Vlaamse Regering voorzag, alsook de 10 miljoen euro extra voor praktijkgericht onderzoek. Men was daar wel tevreden over, maar in een van de panels werd luidop de vraag gesteld of het aangewezen is om studierichtingen te ontwikkelen waar nog geen markt voor is, maar die wel studenten opleveren enerzijds, en anderzijds vast te stellen dat er te weinig studenten zitten in STEM-richtingen (science, technology, engineering, mathematics), waar de maatschappij om smeekt.

De kwestie van de onderwijsbelastingseenheden (OBE's), de gewichten die aan de STEM-studierichtingen worden toegekend, is daar onlosmakelijk mee verbonden.

Professor Marc De Vos stelde zich ook de vraag of de beschikbare middelen wel ten volle en honderd procent efficiënt worden ingezet. Hij had het daarbij over de verlengde studieduur, alsook de relatief grote groep studenten die geen diploma haalt en de vaststelling dat studenten niet de volle 60 studiepunten opnemen. Dit is meer de regel dan de uitzondering voor bepaalde studenten.

Professor Vandenbroucke verwees eveneens naar de nood aan een goede oriëntering.

Naar aanleiding van het congres en een aantal gesprekken die ik had, minister, heb ik volgende vragen. Welke aanpassing ziet u aan het leerkrediet en de zogenaamde flexibilisering zodat we studenten ertoe aanzetten te starten met een traject dat veel meer aansluit bij het modeltraject en dus met opname van een volledig studiejaar, zodat de 'volgtijdelijkheid' meer wordt gewaarborgd en zodat studenten zich sneller heroriënteren indien de gekozen studierichting niet lukt?

Welke aanpassing aan het Financieringsdecreet ziet u mogelijk om instellingen hoger onderwijs sneller aan te zetten om studenten te helpen heroriënteren zonder dat dit financieel wordt afgestraft voor de instelling waar ze vertrekken, dan wel de instelling waar ze toekomen?

Hoe ziet u de mogelijkheid om door aanpassing van het Financieringsdecreet de inrichting en massificatie van opleidingen met een hoge OBE en de interne allocatiemodellen waarbij middelen worden getransfereerd naar opleidingen met een lagere OBE maar waar dringend nood is aan meer studenten, om dergelijke interne verschuivingen tegen te gaan en eigenlijk het beleidsmatig meer te aligneren op de realiteit?

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Het is een interessante vraag, mijnheer Daniëls, maar ik was wat bezorgd over de uitgangspunten. Misschien heb ik die verkeerd gelezen. Ik zou het eigenlijk wel kras vinden als studenten bij het maken van hun studiekeuze rekening zouden houden met de puntengewichten van een opleiding. Dat vind ik iets vreemds. Ook bij een heroriëntering van studenten lijkt dat me een moeilijk criterium. Dat neemt niet weg, mijnheer Daniëls, dat we vragen kunnen stellen over de hoogte van de puntengewichten voor de verschillende studiegebieden en de achterliggende logica. Daar heb ik wel begrip voor, dat we dat bekijken, maar dat dit nu een rol speelt of moet spelen bij de studiekeuze vind ik wel wat vreemd.

Ik begrijp uw zorgen zeer goed en deel ze. De flexibilisering van het hoger onderwijs heeft positieve kanten. We hebben er al uitgebreid bij stilgestaan. Bij de start van deze legislatuur hebben we daarover al een actuadebat gehad. Het aantal studenten stijgt, het aantal diploma's stijgt, het studierendement stijgt, maar – er is een grote maar – er haken te veel studenten af en ze doen er langer over om het diploma te behalen. Dus we moeten ingrijpen, daar zijn we het over eens, dat dat nodig is.

We hebben al een en ander gedaan. Dat wil ik toch in herinnering brengen. Ten eerste is er de studiekeuze, te starten bij de overgang van het secundair naar het hoger onderwijs. De oriëntatie moet verbeteren. We hebben nu de 'algemene niet-bindende oriënteringsproef'. Deze is nu opnieuw achter de rug, en ongeveer een kwart van de laatstejaars ging al met het instrument aan de slag. Een kwart

is goed, maar het is driekwart te weinig. Ik vind dat elke laatstejaars daarmee aan de slag moet gaan. Dat wordt een belangrijk aandachtspunt bij de ronde van de directies die we doen in de maand mei. Het gaat hier over het instrument Columbus, niet de toelatingsproef, maar de oriënteringsproef in het secundair onderwijs.

Daarnaast zijn er de 'verplichte, niet-bindende toelatingsproeven' bij het begin van het hoger onderwijs. Deze week, gisteren, kwam de digitale instapproef voor de lerarenopleidingen van de hogescholen online. Alle studenten die een professionele bachelor onderwijs willen aanvatten, zullen deze proef voortaan afleggen.

Voor de universitaire richtingen zijn er de ijkingsstoetsen – deze zijn niet-bindend – die steeds verder worden uitgebreid. Dit jaar wordt diergeneeskunde daarin op algemeen verzoek meegenomen. Dat was hoogdringend.

Ik verwacht wel wat van de betere oriëntering, maar soms zullen studenten toch een minder geslaagde keuze maken. In dat geval moeten ze sneller worden aangezet om te heroriënteren. Daartoe hebben we reeds de maatregelen voor studievoortgangsbewaking versterkt. Als een student geen 60 procent – in het verleden 50 procent – heeft, kunnen bindende voorwaarden opgelegd worden.

Met betrekking tot het leerkrediet is de werkgroep binnen de Vlor momenteel de mogelijke alternatieven aan het oplijsten. Ik ben in blijde verwachting van constructieve voorstellen wat dat betreft. Ik heb hun beloofd dat we de resultaten van deze werkgroep gaan afwachten alvorens aanpassingen aan te brengen aan het systeem van het leerkrediet.

De uitdaging schuilt erin een systeem te vinden dat studenten en instellingen stimuleert om studievoortgang te maken, zonder dat de verworvenheden van de flexibilisering worden aangetast en zonder dat er ongewenste neveneffecten ontstaan op het vlak van concurrentie en financiering bij instellingen, of een soort uitstel- of shopgedrag bij studenten.

Het huidige financieringssysteem is gebaseerd op een evenwicht tussen input-financiering, dat is de financiering voor studiepunten die de student opneemt, en outputfinanciering, voor studiepunten die de student ook effectief behaalt, en desgevallend ook het diploma dat daar, hopelijk toch, uit volgt. Globaal gesproken leveren studenten die succes boeken, dus meer centen op dan studenten die falen. Uiteraard is het systeem iets genuanceerder dan dat.

Met betrekking tot de heroriëntering kent het financieringssysteem reeds een specifieke regeling. De Codex Hoger Onderwijs stelt dat een instelling voor zijn financiering het aantal opgenomen studiepunten door een generatiestudent behoudt, als die student zich heroriënteert door in de loop van hetzelfde academiejaar te veranderen van opleiding en instelling of door over te stappen naar een opleiding van het hoger beroepsonderwijs. De instelling waar de student zich inschrijft na heroriëntering, wordt gefinancierd voor de studiepunten die de student in de tweede opleiding opneemt. Ook bepaalt de Codex Hoger Onderwijs dat bij een generatiestudent die zich snel heroriënteert, zijn opgenomen studiepunten – of een deel ervan, afhankelijk van de datum waarop er geheroriënteerd wordt – opnieuw toegevoegd worden aan zijn individueel leerkrediet. Daar zijn wel wat evenwichten genomen.

Als ik uw vraag goed begrijp, maar u kunt zich gerust verduidelijken straks, zou het kunnen dat het beter is om opleidingen met een hoge OBE tegen te gaan en dat er een verband is tussen een hoog puntengewicht en de massificatie in bepaalde opleidingen. Ik heb mijn administratie eens laten nakijken welk puntengewicht – want ik vind dat een zeer interessante gedachte – de nieuwe professionele initiële bacheloropleidingen krijgen. Ik beperk mij tot deze opleidingen

omdat u verwijst naar het VLHORA-congres. We kunnen dat onderzoek diepgaander voeren.

Van de vijftien nieuwe opleidingen die gestart zijn vanaf het academiejaar 2012-2013 zijn er drie met een puntengewicht 1, acht met een puntengewicht 1,2, namelijk industriële wetenschappen en technologie, en vier met een puntengewicht 1,6. De meeste nieuwe opleidingen hebben niet het hoogste puntengewicht. Deze bevinden zich in het studiegebied industriële wetenschappen en technologie. Dat is een sector waaruit inderdaad veel afgestudeerden nodig zijn, maar die – volgens de logica van de puntengewichten – niet meteen 'veel geld' oplevert.

Kijkt men naar de instroom van de generatiestudenten bij de professionele bacheloropleidingen, dan zien we dat de meeste studenten instromen in het studiegebied handelswetenschappen en bedrijfskunde, namelijk 8129 generatiestudenten in het academiejaar 2015-2016. Dat is het studiegebied met het laagste puntengewicht, namelijk 1. De twee volgende studiegebieden zijn gezondheidszorg, met 4883 generatiestudenten, en onderwijs, met 4550. Deze beide studiegebieden hebben wel het hoogste puntengewicht van 1,6, maar men kan toch moeilijk stellen dat in deze studiegebieden massificatie een probleem is: zowel in de zorg als in onderwijs hebben we alle handen absoluut nodig.

Ik wil gerust nog verder onderzoek doen, want nog eens, ik vind uw associatie zeer interessant. We moeten dat zeker bekijken, maar ik kan vandaag niet meteen afleiden dat die match er is, dat men opleidingen aanvraagt omdat men in een hogere schaal zou vallen en dan massaal gaat aantrekken om die schaal nog een keer extra te bevolken.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Minister, eerst een aantal verduidelijkingen. Ik denk niet dat een student kijkt naar het puntengewicht in de OBE's in de financiering om een studiekeuze te maken. Dat is ook mijn vraag niet, en dat heb ik nergens naar voren gebracht. Maar hogescholen houden daar wel rekening mee, en dat was blijkbaar wel iets wat heel duidelijk naar voren kwam op het VLHORA-congres.

Ik ben daar de hele dag geweest. Er werd toch wel meegegeven dat er op die manier wordt – en dan kom ik bij mijn derde vraag, over de interne allocatiemodellen – gezorgd dat er voldoende studenten in de 1,6 zitten om van daaruit via een intern allocatiemodel middelen te transfereren naar die studierichtingen en opleidingen die een gewicht 1 of 1,2 hebben.

Volgens de cijfers die u geeft – ik heb het snel even opgeteld – zijn het er in 1,6 9433, en in 1 zijn het er 8029. Dat maakt dus dat er wel degelijk meer zijn in 1,6 dan in 1. Ik spreek geen waardeoordeel uit als ik ze optel. 4883 en 4550, dat is 9433. Dat zijn dus wel degelijk meer generatiestudenten. Ik spreek geen waardeoordeel uit over die opleidingen. Ik stel alleen wel vast dat het voor nieuwe opleidingen in STEM moeilijk is door de hoge kost die daar in labo's en IT-ondersteuning tegenover staat. Dat maakt inderdaad dat we ook op STEM-opleidingen voor de hogescholen – ook voor de universiteiten, maar vooral voor de hogescholen – een rem hebben. Ik heb zo een tweetal interne allocatiemodellen mogen inkijken. Ik kan u zeggen dat die interne transfers gigantisch zijn. Ik vraag me daarbij dan af: als je intern dan toch zoveel transfereert, waarom kunnen we het dan in de regelgeving niet meenemen?

Wat leerkrediet betreft, ben ik inderdaad ook afwachtend van wat erin gaat zitten in wat men voorstelt. Onze fractie staat achter flexibilisering voor die studenten die het nodig hebben, maar het kan toch niet zijn dat de gemiddelde student vandaag maar 54 studiepunten meer opneemt en dus met andere woorden de facto er een jaar aan breit? Misschien moeten we dat tegen de studenten wel

eens beginnen te zeggen dat er dan in de loopbaanvoorwaarden voor de pensioenen ook een prijskaartje boven hun hoofd hangt, want dat wil zeggen dat hun studieduur verlengt en dat ze dus langer zullen moeten werken en/of meer studiejaren zullen moeten afkopen. Ik denk dat we dat misschien nog wat meer naar voren moeten brengen.

Ik lees nog altijd overal 'instaptoets' en van die toestanden. Ik denk dat het beter is om de zaken te noemen zoals ze zijn, zijnde: niet-bindende toelatingsproef, niet-bindende oriënteringsproef. Dan weet iedereen waarover we het hebben. U zegt het correct, maar in recente persberichten heb ik dat toch mogen lezen.

Ik ben blij dat instellingen inderdaad niet financieel afgestraft worden als ze heroriënteren, of dat de ontvangende instellingen nog iets krijgen van de student die bij hen zit. Maar blijkbaar leeft toch nog het gevoel dat zij niet het volle pond krijgen. Ik weet niet waar daar de verschillen zitten tussen enerzijds de regelgeving die daarin voorziet en anderzijds de beleving die er is van 'het brengt ons niet zoveel op voor mensen die toch geheroriënteerd worden, want wij krijgen daar niet zoveel van'. Ik denk dat dat nog eens herbekeken moet worden, zeker voor overgangen tussen universiteiten en hogescholen.

Vooraf bij mijn derde vraag, minister, zit ik dus nog wat op mijn honger.

De voorzitter: De heer De Meyer heeft het woord.

Jos De Meyer (CD&V): Ik heb begrip voor een aantal zorgen die onze collega geformuleerd heeft. Minister, ik noteer dat u stelt dat het zinvol is om de hoogte van de puntengewichten te evalueren.

Mijnheer Daniëls, waar ik het een beetje moeilijker mee had, was inderdaad uw derde vraag. Ik veronderstel dat u die niet louter theoretisch stelt, maar dat u een aantal concrete hogescholen en studierichtingen voor ogen hebt. Misschien kunt u ons wat meer duidelijkheid creëren hierover, want voor mij was deze vraag nogal theoretisch en niet volledig te volgen.

De voorzitter: Mevrouw Brusseel heeft het woord.

Ann Brusseel (Open Vld): Ik denk dat de derde vraag niet zo theoretisch is. Misschien is het woord 'massificatie' een beetje vreemd in deze context, maar ik denk dat het belangrijk is om zicht te krijgen op die interne allocaties, teneinde te begrijpen of er effectief gesleuteld moet worden aan die OBE's. Wat is de reële kost van een opleiding? Stemt dat overeen met de manier waarop wij de opleiding financieren? Ik denk ook, minister, dat dat een ingewikkelde oefening is, maar dat het een belangrijk onderzoek kan zijn om te zien of wij eigenlijk op een juiste en transparante manier de financiering van die studierichtingen mogelijk maken. Bijvoorbeeld de STEM-opleidingen hebben hun kost in de organisatie ervan, maar wil men wat verdere stappen zetten in de digitalisering van andere opleidingen, dan heeft dat ook zijn kost. De vraag is dan uiteindelijk of die verschillen in OBE's nog in die mate te rechtvaardigen zijn. Ik denk dat dat een belangrijk en nuttig onderzoek kan zijn.

Een tweede punt dat men moet onderzoeken, is of men effectief niet bepaalde heroriëntering van studenten uitstelt, of daar milder mee is, in functie van de financiering. Want dat is niet in het belang van de student. En dat is voor ons allen, denk ik, nog altijd het belangrijkste uitgangspunt in het bekijken van de regelgeving: is dit in het belang van de student? Moet je sneller geheroriënteerd worden? Laat een jongere geen tijd verliezen. Als we zelf al niet willen dat ze het zich gemakkelijk maken door hun studieduur te verlengen, dan moeten wij er ook voor zorgen dat anderen er niet voor zorgen dat die studieduur nodeloos geroken wordt. We moeten daar eerlijk in zijn. Als men kan vaststellen dat bepaalde

instellingen omwille van hogere OBE's studenten te lang aan boord houden, dan moet daarover gesproken worden.

De voorzitter: Minister Crevits heeft het woord.

Minister Hilde Crevits: Ik ben het honderd procent eens met de laatste opmerking van collega Brusseel. We hebben dat ook gevraagd in het lopende onderzoek van het leerkrediet.

U hebt zich goed verduidelijkt, collega Daniëls. Evident gaan studenten daar geen rekening mee houden, maar als het gedrag van een Hogeronderwijsinstelling zo zou zijn dat je kunstmatig jongeren langer gaat houden en gaat vermijden dat ze heroriënteren, kan dat uiteraard niet. Daar ben ik het zeker mee eens.

Wij zien ook dat er minder studiepunten opgenomen worden bij de start. Je kunt erover discussiëren: is dat een goede zaak of een minder goede zaak? Er zijn studenten die werken terwijl ze studeren. Er zijn veel zaken en engagementen mogelijk.

Waar ik het heel moeilijk mee heb, is het lange traject dat studenten afleggen om hun diploma te halen en nog erger de huidige uitval. Een op de vijf van de studenten die starten, haalt geen diploma in het hoger onderwijs. Dat heeft een enorme impact op je verdere leven. Ik heb in mijn nabije kennissenkring meegemaakt wat het met een mens doet als men de capaciteiten heeft om hoger onderwijs te volgen maar het niet lukt. Zo ontstaat er faalangst. We moeten daar echt op ingrijpen. Daarom zijn de oriëntering en de niet-bindende toelatingsproef voor mij cruciaal. Op die manier wordt men geconfronteerd met waar men staat en kan men vertrouwen opdoen omdat men dan weet waaraan men moet werken. Dat zijn voor mij echt belangrijke zaken.

Ik begrijp ook de opmerking van de heer De Meyer. Door de manier waarop de vraag is gesteld, zijn sommige zaken wat moeilijk in te schatten.

Er was de vraag naar het permanent controleren van de herallocaties. Ik heb het daar ook moeilijk mee. We hebben een regeerakkoord dat stelt dat we vertrouwen hebben in de instellingen. U vraagt nu aan mij om alles te controleren. *(Opmerkingen van Ann Brusseel)*

Ja, maar het is al eens onderzocht. Geven we dat vertrouwen of niet? Geven we het vertrouwen dat ze kwalitatieve opleidingen garanderen of controleren en kleuren we dat? Ik zal dat niet doen. De vraag naar onderzoek begrijp ik, maar ik wil de autonomie in stand houden. We zijn al zeer regelgevend. Als we zien dat er massaal op eenzelfde punt wordt geheralloceerd, dan kan dat een argument zijn om te zeggen dat de gewichten misschien niet helemaal correct zijn. In functie daarvan ben ik zeker bereid om dat te doen.

Ik hoor ook – en het onderzoek heeft dat ook aangeduid – dat bij een kleine lerarenopleiding men veel meer 1,6 nodig zal hebben dan bij een reusachtig grote lerarenopleiding. Daar zitten ook al verschillen op. Het is interessant. Misschien zijn de gewichten niet helemaal meer correct. Ik hoor ook van sommige hogescholen dat ze toevallig allemaal kleine opleidingen hebben. Dat klopt ook. Nog eens, zonder een bulk extra middelen zal een herweging er sowieso toe leiden dat er winnaars en verliezers zijn.

U zou kunnen zeggen dat het groeipad daarvoor kan worden gebruikt. Sommigen hebben dat voorstel al gedaan. Dat is een bespreekbare optie. Momenteel gaan de zwaarste gewichten naar verpleegkunde en de lerarenopleiding. Dat zijn net de opleidingen waar we snakken naar een grote instroom.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): De derde vraag is wel degelijk ingegeven door concrete, interne allocatiemodellen die ik heb gezien. Minister, misschien is het raadzaam dat het Rekenhof dit even bekijkt. Ik vraag geen permanente controle. We hebben een decreet dat gebaseerd is op bepaalde modellen. Er kan een eenmalig onderzoek worden gevoerd. U moet de administratie daar dan ook niet verder mee belasten.

Wat betreft het inzetten van het groeipad, heb ik heel wat hogescholen horen pleiten voor het gebruiken van de klik voor de aanpassing van de OBE's. Er is strategisch een andere optie genomen om eerst die 7000 te bereiken voor de OBE's. Dat is een keuze die gemaakt is, maar heeft natuurlijk wel een aantal gevolgen.

Wat betreft de heroriëntering krijg ik toch het signaal dat studenten niet alle studiepunten opnemen en bepaalde moeilijke vakken bewust achterwege laten. Bijgevolg is het moeilijk om sneller te heroriënteren. Men slaagt wel op de andere vakken, maar men heeft de moeilijke laten vallen en die komen dan later. De mensen die aan studiebegeleiding doen, hebben zo geen volledig beeld. Het gaat mij niet over werkstudenten, studenten met een beperking en dergelijke, maar over de grote groep generatiestudenten. Daar stellen we vast dat velen niet de 60 studiepunten meenemen.

Collega's, er is dus nog werk aan de winkel, in het belang van de instelling, in het belang van de student, in het belang van de ouders, die betalen, in het belang van de belastingbetaler, die ook een deel van de rekening betaalt, en ook in het belang van onze arbeidsmarkt, die op bepaalde vlakken echt mensen nodig heeft, in de STEM-richtingen, maar ook in de humane wetenschappen. To be continued, om het in het mooi Nederlands te zeggen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.